

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland
facebook: KNNV-afdeling-Delfland
instagram: knnvafdelingdelfland
Youtube: [klik hier](#)

Natuurlijk Delfland

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Ypenburg-Leidschenveen (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

Afdeling van de Natuurvereniging KNNV

VOORUITBLIK

Rubriek Lief en Leed

Leden die een geboorte meemaken, gaan trouwen, ziekenhuis opname, overledene in de directe kring. Stuur een bericht voor deze rubriek.

Speciale ledenvergadering op 31 augustus

Beste leden van Natuurlijk Delfland,

De interesse voor onze feestelijke bijeenkomst op 31 augustus in 't Woudt is groot. Leuk om te horen dat jullie enthousiast zijn over het programma. Als het weer nou ook nog een beetje meezit dan is het feestje compleet.

De vergadering zal kort zijn en de nadruk zal liggen op gezellig samenzijn, het uitzwaaien van Geert als voorzitter (want hij blijft zich uiteraard inzetten voor Natuurlijk Delfland) en de activiteiten.

Tijdens het bezoek aan de Groeneveldse molen kom je van alles te weten over de molen, over het water en over het gebied in het heden en verleden. Het advies is om op de fiets naar de molen te gaan in plaats van lopend, dan blijft er meer tijd over voor een goed verhaal.

Tijdens de rondleiding door 't Woudt hoor je hoe het gekomen is dat dit kleinste dorpje van Nederland zo geworden (of gebleven) is als het nu is.

De excursie over Obsidentify/Waarneming.nl wordt gesplitst in twee groepen: mensen die nog niet zoveel ervaring ermee hebben en mensen die dat wel hebben.

Mocht je willen komen, maar je nog niet hebben aangemeld, meld je dan snel aan via ondine-natuurlijk@caiway.net.

Het adres van koffiehuis de Hooiberg is: Het Woudt 15, 2636 HD SCHIPLUIDEN

Het bestuur

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur

DOE IETS VOOR DE NATUUR - het is makkelijker dan je denkt –

Een serie van 12 tips die we iedere week publiceren.

Wil je alleen kleine vogels in je tuin, plaats dan een Adventurer voedersilo met een beschermkooi bijvoorbeeld van vivara.nl

Jaarthema 2024: Schoner water

Soort van het seizoen Zomer: Watergentiaan en zweefvliegen

Kijk in juli tot en met september uit naar deze twee soorten; maak foto's en meld deze via natuurlijkdelfland@knnv.nl; vermeld plek waar je ze gezien hebt.

Wij publiceren deze in onze Nieuwsbrief. Je kan ze ook rechtstreeks bij waarneming.nl melden.

Het Soort van het seizoen is één van de activiteiten in ons jaarthema Schoner water, [klik hier](#) voor de informatiebrief.

Het gefotografeerde exemplaar is een vrouwtje: gele achterdijen en niet-aaneengesloten ogen.

Wat die prachtige blauwe knopjes tussen de ogen zijn weet ik niet. Ocelli (bjiogen)?

Wie weet het? Foto Huub van 't Hart.

15/8, **bessenbandzweefvlieg** (5 ex.)

op **bosrank**, Kwarteltuin.

Sluiting kopij Veldbericht: 1 september

Leden worden uitgenodigd om artikelen te schrijven en op te sturen over de doelen van Natuurlijk Delfland (natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming) en over de activiteiten van onze vereniging. Stuur deze aan natuurlijkdelfland@knnv.nl

Schoner water? Delfland spoort tuinder op die 'al jaren verboden' bestrijdingsmiddel dichloorvos loosde (resulterende overschrijding tot 6000x de norm!) | WOS [Klik hier](#)

Uitbreiding bosareaal Midden-Delfland

Staatsbosbeheer start in augustus met de uitbreiding van het bosareaal in Midden-Delfland, tussen A4 en woonwijk Tanthof-West en het Abtswoudse Bos. Er wordt op verschillende locaties ca. 4 hectare bos aangeplant.

Er wordt bij de aanplant rekening gehouden met het open karakter van Midden-Delfland. Ook worden diverse moerassen rondom Tanthof-West hersteld, waarbij houtige gewassen verwijderd worden. Hierdoor verdroogd het moeras niet verder en blijft moerasvegetatie behouden

Online opstapcursus paddenstoelen

Heb je weinig of geen voorkennis en wil je kennismaken met de wondere wereld van de paddenstoelen? Kijk dan eens naar de [Opstapcursus Paddenstoelen](#) die georganiseerd wordt door Paddenstoelenonderzoek Nederland in samenwerking met de Nederlandse Mycologische Vereniging. Dit is een introductiecursus van vijf online lessen, waarin je kennismaakt met de diversiteit van paddenstoelen, hoe ze leven en hoe belangrijk ze zijn in de natuur.

Deze cursus gaat per 1 augustus online, dus je kunt direct beginnen.

Voor wie al wat meer weet en nog meer wil weten: Per 1 september start de nieuwe basiscursus paddenstoelen. <https://www.mycologen.nl/onderzoek/basiscursus-paddenstoelen/>

21 augustus, 13.00 - 14.00 uur, gezinsexcursie Leven in het water, Melarium

Met schepnetten worden kleine waterdieren uit het water gevisst en met zoekkaarten worden ze op naam gebracht. Kom naar het natuurcentrum Het Melarium in het Ackerdijkse Bos in Delft.

Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijsseweg, Delft.

Wat kan je ervaren? Het is ieder keer weer een verrassing wat er in je schepnet zit. Van kleine watervlooien tot de tot 10 cm grootte staafwants. Ook de waterscorpioen en bloedzuigers spreken tot de verbeelding. Wat is de zin en betekenis van deze activiteit?

Wat is overal in ons gebied aanwezig, in de vorm van kanalen, vaarten, sloten en vijvers. Zij bepalen voor een groot deel ons landschap. Tegelijk hebben we niet zoveel oog voor het leven onder water. In deze activiteit gaan je ogen hiervoor open.

Opgeve verplicht via educatie@delfland.knnv

24 augustus, 21.00 - 22.30 uur, Nacht van de vleermuis, Melarium

Verzamelplek; Natuurcentrum Het Melarium in Delft

Opgeven verplicht: educatie@delfland.knnv.nl; na aanmelding volgt een bevestiging met nadere gegevens. Er kunnen 20 mensen deelnemen; dus wees er snel bij. In deze nacht worden er in heel Nederland excursies over vleermuizen gegeven. Vleermuizen hebben de hoogste staat van

bescherming in Nederland en Europa. Natuurlijk Delfland is ook een werkgroep van de Zoogdiervereeniging dus we doen zoals gebruikelijk mee aan deze nacht. Vleermuizen zie je kort door de avondhemel vliegen. Zij vangen insecten en de plek waar ze vliegen is daardoor een natuurrijke plek. Zij geven dan ook de waardevolle groene structuur in een stad aan.

25 augustus, 13.00 - 15.00 uur, excursie Schoner water in Midden-Delfland

Verzamelplek: Abtswoudse Bos West, hoek Nieuwe Mantjeskade en Abtswoude (let op: geen parkeerplaats). Schoner water geeft meer planten en dieren. Betere inrichting en beheer voor plant en dier van oevers en watergangen geeft schoner water. Die twee dingen gaan samen. Het Abtswoudse Bos West kent veel plasjes en kreken, volop water en oevers dus. Het Abtswoudse bos werd eerder beheerd door GZH (Groen Service Zuid Holland), maar deze organisatie is sinds 2017 bij Staatsbosbeheer gevoegd. Staatsbosbeheer beheert de gebieden in Midden-Delfland in opdracht van het voormalig Recreatieschap Midden-Delfland, tegenwoordig een Coöperatieve vereniging.

Belangstellenden worden uitgenodigd zich aan te melden via medewerkernatuurlijkdelfland@gmail.com; er kunnen maximaal 20 personen mee.

12 september 16.00 - 17.00 uur, webinar Negatieve effecten stikstof op laagveen

Onder andere: Martijn van Schie van Natuurmonumenten heeft veel ervaring met laagveennatuur in het westen van het land. Hij gaat in op het beheer dat Natuurmonumenten toepast om nadelige stikstofeffecten tegen te gaan. [Klik hier](#)

Elke donderdag, 11.05 uur, omroep Delft

Geert beantwoordt vragen over Natuurlijk Delfland. Luister mee [klik hier](#)

Week 34, reuzenberenklauwbrigades

Er is genoeg te doen voor meer handen. Vraag informatie en geef je op natuurlijkdelfland@knnv.nl.

Delft:	Abtswoudse Bos West,	maandagavond
Rijswijk:	Wilhelminapark,	dinsdagavond
Pijnacker:	Bieslandse Bos,	woensdagavond
Pijnacker:	Tolhek,	woensdagavond
Delft:	Abtswoudse Bos Midden,	zaterdagmiddag
Delft:	Abtswoudse Bos Oost,	overdag door de week, wisselend
Rijswijk:	Pasgeld,	op wisselende avonden
Delft:	TU wijk,	overdag door de weeks

Waar is Natuurlijk Delfland actief?

Natuurlijk Delfland heeft een groot werkgebied. Sommige dingen doen we overal, maar andere ook bij jou om de hoek.

[Klik hier](#) dan zie je waar we actief zijn

Tuintip Fruitbomen

Augustus is de tijd om appels, peren en pruimen te oogsten. Verwijder de overtollige vruchten die in groei zijn achter gebleven. Zo zorg je ervoor dat de andere vruchten groter worden. Het is nu ook de tijd om bessen, bramen en frambozen te oogsten. Deze struiken mag je vervolgens terugsnoeien. Het is ook slim om in augustus de fruitbomen extra vitaminen te geven. Op die manier voorkom je ziekten en schimmels in de bomen.

Sterrenhemel

dinsdag 20 augustus

03.46: Vannacht is een bedekking van de maan Ganymedes door de planeet Jupiter volledig te zien. Om 3.46 uur zien we het begin van de bedekking wanneer Ganymedes achter Jupiter verdwijnt, en eindigt om 5.44 uur, op het moment dat Ganymedes weer van achter Jupiter verschijnt.

woensdag 21 augustus

01.05: Van 1.05 tot 5.56 uur nemen we alle grote Jupiter manen ten oosten van de planeetschijf waar. In toenemende afstand van de planeet staan Io, Europa, Ganymedes en Callisto. Jupiter staat op een hoogte van 24° boven de oostelijke horizon. Voor het waarnemen van de manen van Jupiter is een verrekijker op statief al genoeg.

07.02: De Maan staat in het perigeum; het punt van zijn baan om de Aarde dat het dichtst bij de Aarde ligt. De afstand tot de Maan bedraagt op dit moment 360.196 km. Door de

geringere afstand lijkt de Maan nu groter aan de hemel te staan. De Maan is op dit moment krimpnd, voor 97% verlicht en is 's avonds in het oosten of zuidoosten, rond middernacht in het zuiden en aan het einde van de nacht in het (zuid)westen, dus zo'n beetje de hele nacht, te zien.

zondag 25 augustus

01.31: Vannacht zijn overgangen van Io en haar schaduw over de planeetschijf van Jupiter in zijn geheel waar te nemen. Om 1.31 uur zien we het begin van de schaduwovergang wanneer Io's schaduw op het oppervlak van Jupiter verschijnt, en eindigt om 4.59 uur, op het moment dat Io de schijf van Jupiter weer verlaat. In de tussentijd is te zien hoe Io de schijf van Jupiter betreedt (02.49 uur) en Io's schaduw de Jupiterschijf weer achter zich laat (03.41 uur).

maandag 26 augustus

11.26: De Maan is in de fase van Laatste Kwartier. De linker helft van de Maan is nu verlicht en de Maan is met name 's ochtends vroeg zichtbaar. Om de Maan te zien door een verrekijker of telescoop is de tijd rond (en met name na) Laatste Kwartier zeer geschikt. Op de grens tussen het verlichte en het donkere deel van de Maan gaat de Zon net onder. De lange schaduwen van de bergen en krateranden brengen een extra diepte-effect met zich mee en de Maan is daarmee, bekeken door een verrekijker of telescoop, duidelijk meer dan een gladde schijf.

Groene winkel

Onder andere het verkoopadres van de KNNV Uitgeverij en de Jeugdbondsuitgeverij
Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl

Op zoek naar vlinders en libellen

Mooie vlinder- en libellengebieden in Nederland door Anna Herlings, Kars Veling en Rik Wever.

Prijs € 23,95

Dit boek neemt je mee naar mooie vlinder- en libellengebieden in Nederland. Van de duinen in het westen tot de veengebieden in het oosten en van de Sint-Pietersberg in Zuid-Limburg tot het Lauwersmeer in het noorden: alle provincies komen aan bod.

Van elk gebied is een korte beschrijving opgenomen en worden de dagvlinders, nachtvlinders en libellen besproken die er voorkomen. Je ontdekt zowel de zeldzame, bedreigde en beschermde soorten, als de algemene soorten die je er tijdens een wandeling kunt tegenkomen. Een ideaal uitgangspunt voor een mooie wandeling.

TERUGBLIK: Waarnemingen

Waarnemingen

Ook waarnemingen zonder foto's blijven welkom.

Wij gaan er vanuit dat je je waarneming zelf meldt via www.waarneming.nl

Nb. De afspraak in de vogelwereld is dat foto's met nesten en eieren niet worden gepubliceerd om ze niet te verstoren. We zullen dus alleen de waarneming in de Nieuwsbrief opnemen.

Ongedateerd, sfeeropname Abtswoudse Boskreek, Delft, Cor Nonhof

12/8, **zwart weeskind**, Kwarteltuin, Delft, Huub van 't Hart

13/8, sloot achter G.Gezellalaan , wel een érg groen kleurtje, Bruun van der Steuijt

13/8, bliksem tussen wolken, Delfgauw, Bart Hendriks

13/8, wilgenroosje (epilobium), Delfgauw, Bart Hendriks

14/8, kleine watersalamander (Lissotriton vulgaris), Bleiswijk, Anneke van Swieten

14/8, kolibrivlinder (Macroglossum stellatarum), Pasgeld, Rijswijk, Ria Hartveld

15/8, **piramidevlinder** (Amphipyra pyramidea), Bruun van der Steuijt

17/8, **harslakzwam** (4 ex) op locatie van verwijderde **iep** op de Voorhofdreef. Waarneming Johan van 't Hart. Foto Huub van 't Hart.

17/8, ondergaande zon om 20.38 uur. Aziëlaan Tanthof west Richting Kerpolder, Lia Claus

18/8, **gewone snuitvlieg** op **knopige ooievaarsbek** in de tuinen van Museum Overschie. Prachtig museum. Leuk om met kinderen te bezoeken, Huub van 't Hart.

18/8, **platte tonderzwam**, De Tempel, Overschie, Freek Boon

18/8, **zeewolfsmelk**, Kwade Hoek, Lize van Schaik

18/8, ruos van **dagpauwoog**, Abtswoude, Delft, Huub van 't Hart

Honderden rupsen van de **dagpauwoog** marcheerden over het fietspad langs Abtswoude tussen de boerderij op Abtswoude 27a en de boerderij op Harreweg 66, Raadselachtige optocht. Waarneming Ineke van 't Hart.

Vlinderstichting en andere sites zeggen wel dat groepen van honderden rupsen op de waardplant (meestal **grote brandnetel**) voorkomen, maar niet wat er daarna gebeurt. Wie het weet mag het zeggen.

Jos op pad, week 33, Jos van Koppen

Deze week ben ik op mijn pad, het Van Weerden Poelmanpad, weer een 'wonder der natuur' tegengekomen. Voorbij het ILSY-plantsoen is aan de oostkant een sloot die al meer dan een maand al dan niet bewust drooggevalen is. Daarin ontdekte ik zo'n 100 meter na het begin twee grote skeletten van vissen. De sloot is slechts maximaal 25 cm diep en blijkbaar bewegen deze vissen zich toch in deze ondiepte.

Een karper is een optie. Toen ik zaterdag 17 augustus ging kijken of ik een betere foto kon maken bleek er weer water in te staan. De diepe droge gleuven in de modder heb ik bijgevoegd,

gebarsten slootbodem

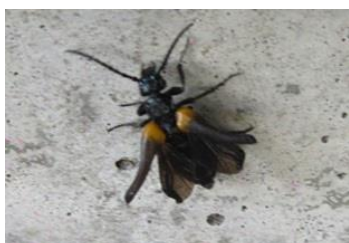

visskelet

visskelet

Verder was er tot mijn vreugde op 17 augustus wel weer activiteit van **Sitaris / Sachemoliebij** onder het tramviaduct over de A13. Ik zag twee exemplaren die boven de grond waren gekomen. De gaten van het begin van het seizoen waarin bijen zich hadden ingegraven waren al veel weken niet meer zichtbaar.

sachembij?

Team planten

Verder ben ik vrijdag j.l. met het team planten meegeweest naar Wateringen voor de inventarisatie van een kilometerhok. Cor Nonhof meldde dat hij 116 soorten -of daaromtrent- had doorgegeven. Foto van groepje – zonder mij – bijgeleverd.

TERUGBLIK: Activiteiten

Overleg met James Byng, TU Delft Hortus Botanicus

rood weeskind

Natuurlijk Delfland werkt samen met de Hortus, die onderdeel is van de faculteit Technische Natuurwetenschappen. Er loopt een Citizen Science-project voor de monitoring van de tuin. Zie foto **rood weeskind** van Kees Mostert. In de winkel van de Hortus wordt het boek Grassen verkocht. In het rapport Groene Parels wordt de tuin beschreven. [Klik hier](#)

We spraken met directeur James Byng om de banden nauwer aan te halen. Het gaat goed met de Hortus. Opstellen worden gerenoveerd. Er zijn meer onderzoeksprojecten en de tuin levert bomen bijvoorbeeld voor het klimaatplein Julianalaan.

Afgesproken is om nauwer samen te werken. Van de Citizen Science-monitoring van de tuin komt een gezamenlijk rapport en publicatie. We kunnen de ruimten van de Hortus gaan gebruiken voor het Natuurcafé. We kijken naar projecten voor sponsoring.

Rechtbank verbiedt afschieten grauwe gans in winterperiode

De Natuurfederatie Zuid-Holland heeft in 2022 met onder andere Natuurlijk Delfland, NMP en Vogelwacht beroep ingediend tegen het afschot van de grauwe gans in de winterperiode in Zuid-Holland. De Rechtbank Den Haag heeft dit beroep gegrond verklaard. De rechtbank vindt dat de Faunabeheereenheid het doel om door afschot tot een kleinere populatie te komen en dus minder schade onvoldoende heeft onderbouwd. Ook gaat de rechtbank mee in het argument van strijdigheid met het ganzenbeleidskader van de provincie.

13 augustus 20.00 – 21.30 uur, programma-avond

We hebben een zeer uitdagend thema voor 2025 verzonnen: Meer leven na de dood. Of te wel planten en dieren gaan dood en zijn een bron voor nieuw leven.

14 augustus, Team water, Mantjeskade

Betekenis van de biotische index

Biotische index	Betekenis
10 en 9	Niet of nauwelijks verontreinigd
8 en 7	Weinig verontreinigd
6 en 5	Matig (kritisch) verontreinigd
4 en 3	Zwaar verontreinigd
2 tot 0	Zeer zwaar verontreinigd

Team water heeft woensdagavond 14-8 aan de Mantjeskade de sloot met de natuurvriendelijke oever geïnventariseerd. In eerste instantie dachten we te maken te hebben met een slechte score, alleen maar heel klein spul zat er in de emmers. Bij nader onderzoek kwamen we toch nog leuke soorten tegen, waaronder een **kokerjuffer**, een **libellenlarve** en een **jufferlarve** waardoor de score omhoog schoot in de biotische index.

We kwamen uit op een 8 "weinig verontreinigd"
Tot nu toe de hoogste score in onze werkgebied dit jaar
Marijke Heijne

16 augustus, Inventarisatie planten, Wateringen

Met mooi weer hebben we de planten op straat in de bermen en oevers bekeken in Wateringen. Meestal gaat het heel hard aan het begin van de excursie en heel langzaam aan het eind. Deze keer zagen van het begin tot het eind steeds weer nieuwe planten. Met 117 soorten scoorde dit kilometerhok best hoog. De leukste vondst was **rechte alsem**. Cor Nonhof

18 augustus, schoner water, Poelzone

De Poelzone is aangelegd door het hoogheemraadschap om de waterkwaliteit van het Westland te verbeteren. Voor het jaarthema Schoner Water zijn we daarom gaan kijken hoe dat uitpakt. In het water zelf zijn er eigenlijk alleen witte waterlelies te zien en die lijken het moeilijk te hebben, gezien de verdroogde randen aan het blad. Er zijn geen andere waterplanten gezien en dat is zorgelijk. De aangeplante oeverplanten doen het goed, maar het niet aangeplante riet rukt op. De verwachting is dat dit uiteindelijk alles gaat overheersen. Cor Nonhof

Melarium ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers Natuurlijk Delfland (1ste verdieping) en de Imkervereniging Delft (begane grond). Het Melarium is te bereiken via de Thijsseweg 11 in Delft. Hier aan het einde van de Thijsseweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.

Gebruik bij navigatie, Symbiobrug, Thijsseweg, Delft.

Voor verhuur voor groepen tot tien deelnemers neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 - 13 07 07 14, natuurlijkDelfland@knnv.nl.

Als je niet langer op de hoogte gehouden wilt worden stuur een email aan:

nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe

Verstuur een lege email, zonder daar iets aan te veranderen.

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door de volgende personen

Ted Kruithof, verwerken van de inzendingen

Piet Makkes, redactie

Geert van Poelgeest, eindredactie en versturen

En vele personen die in de bijdragen staan.

Het redactieadres is natuurlijkDelfland@knnv.nl zie ook het briefhoofd.

TIPS

Invasieve exoot onder de loep: risicodocument Canadese kornoelje

[Klik hier](#)

Stand van zaken weerbare teeltsystemen: glastuinbouw

[Klik hier](#)

Korting op pacht voor biologisch boeren Rijksvastgoedbedrijf

[Klik hier](#)

Petitie: Stop de wolvenjacht in Europa!

[Klik hier](#)

Wie van zijn kat houdt, laat hem niet zonder toezicht buiten loslopen.

[Klik hier](#)

Ecosloot voor natuur, buurt én afwatering

[Klik hier](#)

Wij helpen je van de wal in de sloot.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk Delfland

delfland.knnv.nl

Kijk voor de activiteiten in het hele kwartaal op onze site

Want het programma wordt regelmatig aangevuld.

[Klik hier](#)

Natuurlijk Delfland is een actieve natuurvereniging.

Geef onze club draagvlak met je lidmaatschap.

[INSCHRIJFFORMULIER](#)

Delen mag

We vinden het fijn als je deze nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.